herpy

PILGIFTFROSKER

Variable Poison Frog

Ranitomeya variabilis

Ranitomeya variabilis er en liten, dagaktiv pilgiftfrosk på 15-20 mm fra østskråningene av Andes og Amazonas. Den har mange lokale varianter i gult, grønt og blått med svart tegning, yngler i bromelier og er kjent for at hannen bærer rumpetrollene rundt mellom plantens vannsamlinger. En god første art blant de små pilgiftfroskene.

Familie: Dendrobatidae Tidligere navn: *Dendrobates variabilis*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**15-20 mm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**5-10 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende og bakkelevende**
Biotop	**Regnskog og fjellskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**21-26 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vann	**Vannskål** dybde 1-2 cm
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**I bladkar (f.eks. bromeliaer)**
Egg per legging	**1-10**
Klekking	**10-14 dager**
Larvetid	**60-80 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Ferdigfôr og andre rumpetroll**
Yngelpleie	**Bærer rumpetrollene**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Ranitomeya variabilis er en av de små pilgiftfroskene. Voksne dyr måler omkring 15-20 mm fra snute til kloakk: de fleste måler 15-18 mm, mens store hunner kan nå 19-20 mm. Hunnene er tydelig større og rundere enn hannene.

Fargene varierer mye, som navnet antyder. Typisk har frosken en gul til grønn rygg med svarte flekker eller striper, en svart flekk på snutespissen og blå til grønnblå bein med store svarte flekker. I hobbyen finnes flere lokale former, f.eks. 'Highland', 'Southern' og 'Borja Ridge', som handles under egne navn og ikke bør blandes. Den flekkete høylandsformen er den som den flekkete formen av *R. imitator* etterligner.

Taksonomien har vært rotete. Arten ble beskrevet i 1988 av Zimmermann og Zimmermann som *Dendrobates variabilis* og har i perioder vært slått sammen med *R. ventrimaculata*. Mange dyr som i hobbyen gikk under navnet *R. ventrimaculata*, hører i dag til *R. variabilis*. I 2022 ble bestandene i Fransk Guyana og det østlige Brasil, som tidligere ble regnet til *R. amazonica*, også flyttet til *R. variabilis*. Den nærmeste slektningen er *R. amazonica*.

Hudgift: Pilgiftfrosker lager ikke giften sin selv. Ville *R. variabilis* har alkaloider i huden, og de stammer fra føden, trolig små leddyr som maur og midd. Oppdrettede dyr som lever av bananfluer og spretthaler, mangler giften eller har svært lite av den, mens viltfangede dyr kan beholde den lenge. Feltet er derfor satt til mild. Ikke håndter froskene, vask hendene etter arbeid i terrariet, og ikke rør øyne og munn etterpå.

Arten er livlig, men noen dyr er litt sky. Hannene kaller med en myk, summende lyd fra en forhøyet plass.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Utbredelse og leveområde

Ranitomeya variabilis har en todelt utbredelse. Den vestlige delen ligger på østskråningene av Andes og i det tilstøtende lavlandet i Peru og Ecuador, med kjerne i nordlige Peru rundt øvre Huallaga-elv, og arten er funnet helt ut til La Pedrera i sørøstlige Colombia. Den østlige delen omfatter Fransk Guyana og det østlige Brasil (Pará og Amapá), etter at disse bestandene ble flyttet fra *R. amazonica* i 2022.

De to delene ligger svært langt fra hverandre, og forskerne mener at artens avgrensning bør undersøkes nærmere. Det kan altså ende med at bestandene igjen deles. Hold derfor alltid varianter fra ulike områder adskilt.

> **Naturlig utbredelse:** Peru, Ecuador, Colombia, Brasil og Fransk Guyana.

LEVEOMRÅDE

Ranitomeya variabilis lever halvveis oppe i trærne i primær- og sekundærregnskog. I Peru lever den i uforstyrret skog på mellomhøye fjellrygger i 900-1.200 m høyde, men arten finnes også i lavlandet. Frosken ses i den lave vegetasjonen, i busker og på stammer, men også i løvlaget, i Fransk Guyana blant annet langs bredden av bekker og små elver.

Egg og rumpetroll utvikles i vannsamlinger i planter, særlig i bromelier av slekten *Aechmea*. Vannsamlingene som hannene velger, rommer i gjennomsnitt omtrent 112 ml, altså vesentlig mer enn dem *R. imitator* bruker. I det peruanske utbredelsesområdet faller det omtrent 2.500 mm regn i året, med en tørrere periode fra juni til september, og temperaturen svinger mellom ca. 16 og 32 °C.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll

Stell

TERRARIET

Et par *R. variabilis* trenger et terrarium på minst 40 × 40 × 40 cm, og samme mål rekker til en trio. Hver ekstra frosk trenger ca. 4 liter mer plass. Froskene klatrer gjerne, så velg heller et høyt enn et lavt terrarium.

Innred med dreneringslag, et fuktig bunnsubstrat og et lag med løv. Kork eller et fuktholdende materiale på bak- og sidevegger gir klatreflater. Plant tett med bromelier, klatreplanter som gullranke og små planter som begonia, så froskene har skjul og yngleplasser. Sett filmbokser på veggen nesten loddrett, men så skrått at det står litt vann i bunnen; de fungerer som kunstige bladhjørner.

Arten er fredeligere enn mange andre i slekten. Den kan holdes i blandede grupper, og i et tilsvarende større terrarium kan til og med ni voksne gå sammen uten aggresjon. Fjern likevel et dyr som jager de andre. Sett aldri forskjellige former eller arter sammen.

TEMPERATUR

Hold terrariet på 21-26 °C om dagen og 18-22 °C om natten. Kortvarig tåler arten opptil 27 °C, men temperaturen må aldri komme over 29 °C. Egg og rumpetroll kan holdes ved konstant 24 °C.

Ekstra varme er sjelden nødvendig; lyset til plantene gir ofte nok. Sett aldri terrariet i direkte sollys, og følg med på temperaturen om sommeren, når små terrarier raskt blir for varme. Det er ikke dokumentert noen kjølig hvileperiode.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal være 70-100 %. Sikt mot nesten 100 % morgen og kveld og 70-75 % midt på dagen. Arten kan klare seg kortvarig ved 50 % hvis den har rent vann å sitte i, men det er en nødløsning.

Sprøyt daglig med osmosevann eller regnvann. Et tåkeanlegg som går tre ganger om dagen, og en veggbekledning som holder på fuktigheten, gjør det lettere. La bladene tørke litt opp mellom sprøytingene, og sørg for luftskifte, slik at det ikke dannes mugg.

VANN OG VANNKVALITET

Gi froskene en lav vannskål eller et lite vannparti, og hold vannet så lavt at den minste frosken kan sitte med hode og overkropp over vannet; arten svømmer dårlig. Bromeliers bladkar og filmboksene er like viktige, for her legges egg og rumpetroll. Rent vann i filmboksene er nærmest en forutsetning for at froskene legger egg. Bruk osmosevann, regnvann eller avklort springvann, og bruk aldri såpe eller rengjøringsmidler i terrariet.

Rumpetrollene kan holdes hver for seg i små beholdere på 10 × 10 × 10 cm med friskt osmosevann, et blad fra et tropisk mandeltre, en stilk *Anubias* og litt mose.

LYS OG UVB

Froskene er dagaktive og lever i skogens skygge. Lyset er først og fremst til plantene: LED-lys 12-14 timer om dagen er passende. Det er ikke dokumentert at arten trenger UVB, og det brukes vanligvis ikke. Velger du en svak UVB-kilde, så sørg for tett beplantning og skygge. Lyset må ikke varme opp terrariet.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

R. variabilis er så liten at den bare kan ta små fôrdyr: spretthaler, vingeløse bananfluer (*Drosophila melanogaster*) og små bænkebitere. Store voksne kan også ta *D. hydei*. I naturen spiser arten maur, små biller, termitter og andre små leddyr.

Fôr voksne og unger daglig med akkurat så mye at det er spist opp til neste fôring. Pudre fôrdyrene med et vitamin- og mineraltilskudd, og følg produsentens anvisning, fordi overdosering av enkelte vitaminer kan skade. Hold alltid egne kulturer av bananfluer og spretthaler, slik at forsyningen er stabil.

ATFERD OG HÅNDTERING

R. variabilis er dagaktiv og fredelig. Hannene roper fra forhøyde plasser, og i naturen har arten et fritt paringssystem uten faste par og uten forsvarte territorier. I terrariet kan man derfor ofte holde flere dyr sammen, men noen dyr er sjenerte og gjemmer seg når man nærmer seg.

Froskene bør ikke håndteres. Huden er tynn og sart, og rester av såpe og krem fra hendene kan skade dem. Skal en frosk flyttes, så lokk den inn i en gjennomsiktig boks.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hunnene er større og rundere enn hannene, og bare hannene roper. Det er de sikreste kjennetegnene. Alder ved kjønnsmodning er ikke dokumentert. Den enkleste veien til et par er å oppdrette eller kjøpe flere unger og holde dem sammen.

PARRING

Paringen skjer om dagen og topper etter regn. Hannen roper fra en forhøyd plass, roper hyppigere når en hunn nærmer seg, og fører henne bort til yngleplassen. Før eggleggingen samler froskene seg parvis eller i små grupper på opptil fem dyr, og flere hanner kan rope samtidig uten å slåss. Eggene legges tidlig om morgenen.

Arten er lett å få til å yngle. Gi froskene bromelier og filmbokser med rent vann, stabil varme og høy luftfuktighet.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

EGG OG RUMPETROLL

Hunnen legger 1-6 egg per legging i naturen; i fangenskap er 4-6 egg vanlig, men opptil 10 egg forekommer, og nye legginger kommer med en til tre ukers mellomrom. Eggene sitter på bromeliebladet rett over vannkanten, ikke i vannet, mens froskene i filmbokser ofte legger dem under vannoverflaten.

Når rumpetrollene klekkes, bærer hannen dem ett eller to om gangen til en annen vannsamling, ofte en annen bromelie. Rumpetrollene spiser egg, andre rumpetroll, dødt organisk materiale og små insektlarver, og hunnen bidrar vanligvis ikke med fôregg. I fangenskap legger hunnene likevel av og til fôregg. På grunn av kannibalismen er det best å ta rumpetrollene fra og holde dem hver for seg. Fôr med fint rumpetrollfôr eller knust tørrfôr til akvariefisk.

METAMORFOSE

Eggene klekkes etter 10-14 dager, og ved konstant 24 °C svømmer rumpetrollene fritt etter 10-11 dager.

Fra klekking til metamorfose går det som regel 60-80 dager. Hele utviklingen fra egg til ferdig frosk tar omtrent 80-90 dager. Dødeligheten kan være høy, og misdannede bein forekommer. Når forbeina kommer frem, må rumpetrollet kunne komme opp: legg et stykke kork på vannet, og flytt den lille frosken til et fuktig oppdrettsterrarium når halen er nesten tatt opp.

OPPDRETT AV UNGER

De nyomvandlede froskene er svært små. Gi dem spretthaler de første omtrent to ukene og deretter også små bananfluer og nyklekte siklader. Hold dem i et lite terrarium på 40 × 50 × 40 cm innredet som de voksnes med planter, skjul og et lite vannparti.

Fôr daglig, og pudre fôret lett med vitaminer og mineraler. Spretthaler er til stor hjelp i starten. Ungene kan gå i gruppe, og hvor raskt de vokser, er ikke dokumentert.

Helse og vanlige feil

Pilgiftfrosker er følsomme for varme, tørke og dårlig hygiene. De viktigste feilene er:

- For varmt eller for tørt terrarium. Froskene blir sløve, går ned i vekt og mister farge.
- Skittent vann i rumpetrollbeholderne, som gir sopp og sykdom.
- Fôr uten vitamin- og mineraltilskudd, som gir skjelettproblemer og svake unger. Misdannede bein hos rumpetroll og unger kan henge sammen med ernæringen.
- Nye dyr som bringer med seg smitte. Hold nyinnkjøpte frosker i karantene for seg selv en periode.

En frisk frosk har hel hud og en tydelig rund mage. Oppsøk raskt en veterinær med kunnskap om amfibier hvis frosken slutter å spise, hovner opp, får sår eller røde, oppsvulmede områder på huden.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.